

POSTANOWIENIE

Dnia 27 lipca 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Eugeniusz Wildowicz

na posiedzeniu w trybie art. 535 § 3 k.p.k.
po rozpoznaniu w Izbie Karnej w dniu 27 lipca 2021 r.
sprawy **M. N.**
skazanego z art. 212 § 2 k.k.,
z powodu kasacji wniesionej przez obrońcę
od wyroku Sądu Okręgowego w P.
z dnia 23 marca 2021 r., sygn. akt IV Ka [...],
zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego w R.
z dnia 27 listopada 2020 r., sygn. akt II K [...],

p o s t a n o w i ł

- 1. oddalić kasację jako oczywiście bezzasadną,**
- 2. zasądzić od skazanego M. N. na rzecz oskarżycielki prywatnej R. K. kwotę 300 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym,**
- 3. obciążyć skazanego kosztami postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w R., wyrokiem z dnia 27 listopada 2020 r., sygn. akt II K (...), uznał M. N. za winnego tego, że w dniu 23 czerwca 2019 r. za pośrednictwem mediów społecznościowych, na swoim prywatnym koncie prowadzonym na portalu www. (...).com. w komentarzach do opublikowanego materiału prasowego autorstwa telewizji N. pt. „(...)”, działając umyślnie i ze z góry powziętym zamiarem bezpośrednim, zniesławił oskarżycielkę prywatną R. K. sugerując, że jako

Sekretarz Miasta P. podrobiła fakturę dotyczącą wyceny działki i dekretacji tejże faktury podczas nieobecności oskarżonego w pracy, jak również mogła podrobić inne faktury, czym naraził oskarżycielkę prywatną, obecnie pełniącą obowiązki Burmistrza Miasta P. i kandydatkę w wyborach samorządowych na Burmistrza Miasta P., na utratę zaufania potrzebnego dla danego stanowiska, tj. przestępstwa z art. 212 § 2 k.k. i za to skazał go na karę miesiąca pozbawienia wolności. Ponadto orzekł środek karny podania wyroku do publicznej wiadomości i nawiązkę na rzecz OSP w P. w kwocie 2000 zł; zasądził od oskarżonego na rzecz oskarżycielki prywatnej kwotę 300 zł tytułem zryczałtowanej równowartości wydatków w sprawach z oskarżenia prywatnego oraz kwotę 1.440 zł tytułem zwrotu wynagrodzenia jej pełnomocnika. M. N. został też obciążony opłatą na rzecz Skarbu Państwa.

Apelacje od tego wyroku wnieśli oskarżony i jego obrońca.

Obrońca oskarżonego zaskarżył orzeczenie w całości, stawiając mu zarzuty naruszenia prawa materialnego – poprzez niezasadne zastosowanie w sprawie art. 212 § 2 k.k. - oraz naruszenia prawa procesowego, polegające na niepełnej analizie materiału dowodowego, sprzecznej z wymogami określonym w art. 7 k.p.k.

M. N. w osobiście sporządzonej apelacji zarzucił wyrokowi błąd w ustaleniach faktycznych, a w rezultacie niesłuszne uznanie przez Sąd, że doszło do zniesławienia oskarżycielki prywatnej.

Obydwaj skarżący wnieśli o zmianę wyroku Sądu I instancji poprzez uniewinnienie oskarżonego, a oskarżony dodatkowo alternatywnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu w R. do ponownego rozpoznania.

Wyrokiem z dnia 23 marca 2021 r., sygn. akt IV Ka (...), Sąd Okręgowy w P. zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że:

- w opisie czynu zarzucanego w prywatnym akcie oskarżenia i przypisanego w punkcie 1 w miejsce słów „podrobienia faktury dotyczącej wyceny działki i dekretacji tejże faktury” przyjął słowa „dekretacji podmienionej faktury” oraz wyeliminował słowa „jak również mogła dokonać podrobienia innych faktur”;

- uchylił rozstrzygnięcie z punktu 1 o karze pozbawienia wolności i w jej miejsce wymierzył oskarżonemu karę 60 stawek dziennych grzywny, ustalając wysokość jednej stawki dziennej na kwotę 100 zł.

W pozostałym zakresie zaskarżony wyrok został utrzymany w mocy, a ponadto Sąd Okręgowy zasądził od oskarżonego na rzecz oskarżycielki prywatnej 840 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego i zasądził od oskarżonego na rzecz Skarbu Państwa kwotę 600 zł tytułem opłaty za obie instancje.

Obrońca skazanego wniósł kasację od wyroku Sądu Okręgowego. Zaskarżył go w całości wskazując na wystąpienie w sprawie uchybienia z art. 439 § 1 pkt 10 k.p.k. w zw. z art. 79 § 1 pkt 3 i 4 k.p.k., tj. bezwzględnej przyczyny odwoławczej, w związku z pominięciem przez Sąd odwoławczy, że oskarżony nie miał ustanowionego obrońcy od początku postępowania pierwszoinstancyjnego, podczas gdy zachodziły uzasadnione wątpliwości co do poczytalności oskarżonego w czasie popełnienia zarzucanego czynu oraz co do tego, czy stan psychiczny oskarżonego pozwala na jego udział w postępowaniu oraz prowadzenie obrony w sposób samodzielny i rozsądny i niewydaniu przez Sąd Okręgowy wyroku kasatoryjnego mimo wystąpienia bezwzględnej przyczyny odwoławczej.

W pisemnej odpowiedzi na wniesioną kasację pełnomocnik oskarżycielki posiłkowej wniosła o jej oddalenie jako oczywiście bezzasadnej i zasądzenie od skazanego na rzecz oskarżycielki prywatnej kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja podlegała oddaleniu na posiedzeniu w trybie art. 535 § 3 k.p.k., jako że podniesiony w niej zarzut zaistnienia w sprawie bezwzględnej przyczyny odwoławczej z art. 439 § 1 pkt 10 k.p.k. okazał się oczywiście bezzasadny.

Skarżący zarzucił, że Sąd Okręgowy w P., w toku kontroli instancyjnej, nie dostrzegł z urzędu wystąpienia bezwzględnej przyczyny odwoławczej w postaci braku obrońcy w początkowym etapie postępowania, a co za tym idzie, nie uchylił zaskarżonego wyroku. Zdaniem obrońcy, M. N. przysługiwała bowiem obrona obligatoryjna, w związku z wystąpieniem po stronie Sądu I instancji uzasadnionych wątpliwości co do jego poczytalności *tempore criminis*, możliwości udziału w postępowaniu oraz podejmowania w nim samodzielnej i racjonalnej obrony.

M. N. został oskarżony prywatnym aktem oskarżenia z dnia 26 czerwca 2019 r. o zniesławienie R. K., dokonane za pośrednictwem mediów społecznościowych w dniu 23 czerwca 2019 r. W dniu 18 września 2019 r. do Sądu Rejonowego w R. wpłynęła opinia sądowo - psychiatryczna, wydana na potrzeby równoległe toczącego się przeciwko oskarżonemu postępowania w innej sprawie, z której wynika, że nie cierpi on na chorobę psychiczną lub upośledzenie umysłowe, co pozwala mu na prowadzenie obrony (k. 36). Oskarżony ustanowił obrońcę z wyboru w dniu 13 grudnia 2019 r., jeszcze przed rozpoczęciem rozprawy, ale już po posiedzeniu pojednawczym, na którym bronił się samodzielnie. W opinii skarżącego, nieobecność obrońcy na posiedzeniu pojednawczym skutkowałą naruszeniem gwarancji procesowych przysługujących M. N. ze względu na wątpliwości Sądu do co do jego stanu zdrowia psychicznego.

Z takim stanowiskiem zgodzić się nie można. Obrona obligatoryjna, jak stanowi art. 79 § 1 k.p.k., przysługuje oskarżonemu, który nie ukończył 18 lat, jest głuchy, niemy lub niewidomy, a także gdy zachodzi uzasadniona wątpliwość, czy jego zdolność rozpoznania znaczenia czynu lub kierowania swoim postępowaniem nie była w czasie popełnienia tego czynu wyłączona lub w znacznym stopniu ograniczona, bądź zachodzi uzasadniona wątpliwość, czy stan jego zdrowia psychicznego pozwala na udział w postępowaniu lub prowadzenie obrony w sposób samodzielny oraz rozsądny. Opinia sądowo - psychiatryczna sporządzona przez biegłych psychiatrów, załączona w poczet materiału dowodowego niniejszej sprawy, na podstawie której Sąd stwierdził, że oskarżony nie jest chory psychicznie ani upośledzony umysłowo, choć powstała na potrzeby innego postępowania, nosiła w dniu posiedzenia pojednawczego, podobnie jak w chwili orzekania, cechy aktualności. Sporządzono ją w dniu 14 sierpnia 2019 r., a więc niecałe dwa miesiące po zamieszczeniu przez oskarżonego zniesławiającego wpisu. W opinii tej biegli orzekli, że oskarżony nie jest chory psychicznie ani upośledzony umysłowo, a jego stan zdrowia psychicznego pozwala mu na udział w postępowaniu i prowadzenie obrony w sposób samodzielny i rozsądny (k. 38). Nic nie wskazuje na to, iżby w czasie od sporządzenia tej opinii, tj. od sierpnia 2019 r. do grudnia 2019 r., a nawet wcześniej – bo od chwili wpłynięcia aktu oskarżenia – wystąpiło zdarzenie, które mogłoby wzbudzić wątpliwości co do zdrowia psychicznego

oskarżonego. Tym bardziej, że M. N. brał czynny udział w posiedzeniu pojednawczym, podczas którego zachowywał się w pełni racjonalnie, niedawno sprawował eksponowaną funkcję publiczną oraz brał czynny udział w kampanii wyborczej, co wymaga zaangażowania intelektualnego i podejmowania racjonalnych działań. Takich wątpliwości nie tworzy też poddanie oskarżonego badaniom psychiatrycznym w innej sprawie odnośnie do innego czynu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2012 r., III KK 176/11).

Należy podkreślić, że o tym, czy zachodzą przesłanki do udzielenia obrony na podstawie art. 79 § 1 pkt 3 i 4 k.p.k. rozstrzyga sąd. To po jego stronie muszą zrodzić się wątpliwości odnośnie do stanu psychicznego oskarżonego, których konsekwencją jest udzielenie obrony obligatoryjnej. Ustawodawca wymaga, aby wątpliwości te były uzasadnione, a więc poparte takimi okolicznościami natury faktycznej, które w odbiorze zewnętrznym przemawiają za realną możliwością wystąpienia u oskarżonego zakłóceń w stanie zdrowia psychicznego w chwili czynu lub w toku procesu karnego (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 listopada 2018 r., II KK 79/18).

Z akt niniejszej sprawy nie wynika, aby zaistniały przesłanki do powątpiewania w zdrowie psychiczne oskarżonego. Skarżący wydedukował je wyłącznie z samego faktu załączenia do akt opinii sądowo – psychiatrycznej z dnia 14 sierpnia 2019 r., wydanej do sprawy sygn. akt II K (...), toczącej się również przed Sądem Rejonowym w R.. Opinia ta została sporządzona w związku z deklaracją oskarżonego o podjęciu leczenia psychiatrycznego. Jednak, co oczywiste, samo korzystanie z opieki psychiatrycznej nie świadczy o istnieniu po stronie pacjenta zaburzeń zdrowia psychicznego lub rozwoju umysłowego. W świetle zaś treści pozyskanej, a znanej Sądowi już we wrześniu 2019 r., opinii sądowo – psychiatrycznej, leczenie psychiatryczne oskarżonego należało uznać za okoliczność irrelevantną dla oceny jego zdolności do prowadzenia obrony oraz poczytalności w chwili popełnienia czynu. Biegli bowiem w sposób kategoryczny stwierdzili, że M. N. był i jest zdrowy psychicznie oraz może samodzielnie kierować swoją obroną w czasie procesu. Warto w tym miejscu nadmienić, że kwestii zaburzeń psychicznych czy niemożności samodzielnego prowadzenia obrony oskarżonego nie podnosiła również obrona w postępowaniu przed Sądem I i II

instancji, co nasuwa wniosek, że argument ten zrodził się na potrzeby postępowania kasacyjnego wyłącznie w celu umożliwienia zaskarżenia orzeczenia Sądu odwoławczego (zob. art. 523 § 2 k.p.k.).

W świetle poczynionych rozważań, podniesiony w kasacji zarzut naruszenia art. 439 § 1 pkt 10 k.p.k. okazał się bezzasadny. Skoro bowiem w ogóle nie pojawiła się wątpliwość co do stanu zdrowia psychicznego oskarżonego, to nie wchodził w grę obligatoryjny udział w postępowaniu obrońcy. Oskarżony nie był więc uprawniony do korzystania z obrony obligatoryjnej i nie przysługiwał mu obrońca z urzędu w tym postępowaniu. Zatem pomimo braku obrońcy na posiedzeniu pojednawczym nie doszło do naruszenia prawa oskarżonego do obrony.

Biorąc powyższe pod uwagę, Sąd Najwyższy orzekł jak na wstępie.

O kosztach rozstrzygnięto na podstawie art. 636 § 1 i 3 k.p.k. oraz § 12 ust 1 w zw. z § 11 ust 2 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych.